3

ORATIO

Bartholomæi Bāphij Luci
nianenſis conuentualis Franciſcani,

HABITA AB EODEM IN COM-
munibus comitijs Mediolani
in Æde ſumma.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

Bononiæ Peregrinus Bonardus
Excudebat. M. D. LXII.

DE PRAEFECTO GENERALI
Ad Franciſcanos Patres.

Auguſtanus amans Franciſci Antonius almi
Præſul diuinæ relligionis honos,
Eſt in quo pietas charitas, prudentia, virtus,
Iuſtitia & probitas, integritasq́ fides.
Dicite Franciſci patres, nunc dicite carmen,
Vos læta & grates reddite mente Deo.
Argentini Moreſini à Pratoueteri.

De Ciuitate Mediolanenſi.
Vrbs ſiqua in toto terrarum dicitur orbe
Nobilis, hæc vna eſt ciuibus, atq; ſolo.

De orationis Autore.
Vrbis quis laudes vnquam perſtringeret huius?
Nemo: ſed tamen tamen hic omnia perſequitur.
Eiusdem D. Argentini.

REVERENDISSIMO, AC RELI-
gioſiſſimo Patri Magiſtro Antonio ſapien tio Auguſtano Franciſcanæ Familiæ Con. Præfecto Generali Deditiſsimus filius Frater Barth. Baphius Lucinianenſis. S. P. D.

CVM magnum quiddam onus eſſe, atq; munus, Auguſte Pater, ſuſcipere, atq; profiteri ſe eſſe omnibus ſilentibus unum maximis de rebus audiendum ſemper exiſtimaui: tum nihil maius, nihilq; difficilius, quàm de Ciuitate Mediolanenſi verba pro dignitate facere, cuius tanta eſt nobilitas, vt cum plurima, & maxima de ea dicta fuerint, & plura tamen, & maiora præterita eſſe videantur. Quare magnitudo rei prohibuiſſet, quo minus munus mihi tuo nomine delatum ſuſcepiſſem, niſi lætandum mihi iurè eſſe vidiſſem: quòd talis oblata eſſet facultas, in qua & Franciſcanæ familiæ noſtræ in hanc Vrbem pro ampliſsimis eius beneficijs, memorem & gratum animum, vt poſſem ſaltem, quando, vt vellem, non licet, exprimerem & tibi, ad cuius arbritum, nutumq; me totum fingere, atq; accomodare par eſt, obſequerer. Nam cum quaſi immortalis Dei beneficio, & munere nobis datus ſis, cui potius, Pater optime, mihi mos eſt ge

rendus quam tibi? qui quotidie nouum aliquod tuæ inſtudioſos beneuolentiæ ſignum oſtendis, neque vnquam benè de ijs mereri deſinis, in quibus quanquam ipſe inferiorem locum teneo: tibi tamen tam addictus, tam deditus, tamq́; obſtrictus ero, dum anima ſpirabo mea, quàm qui maximè, & re tibi, vt potero, præſtabo, & quam ſingulari in te obſeruantia ſim, & eſſe debeam: cuius quidem vt argumentum aliquod, anq; inditium hoc tempore afferrem, Orationem hanc à me de nobilitate Mediolani habitam, quam in tenebris iacere conſtitueram, vt ea luminis tui ſplendore illuſtretur, te duce, teq́; auſpice apparere, in lucemq́; prodire volui ab eadem vrbe quaſi cōmonitus amātiſſima tui, & multis, ac iuſtiſſimis de cauſis tibi cariſſima: quæ ſi tibi aliqua ex parte probabitur, optādum quiddam me eſſe aſſecutum exiſtimabo, ſin minus, & calcar mihi additum, & nunc officio eſſe functum beneuolentiſſimi, atq; obſeruātiſſimi filij, quem me tibi ſemper futurum eſſe perſuadeas velim. Vale meiq́; memoriam tene.

ORATIO BARTHOLOMAEI BAphij Lucinianenſis de Nobilitate Vrbis Mediolani.

SI Vniuerſa Franciſcanorum Patrũ familia, Viri mediolanenſes, in hunc locum ad dicendum ornatiſsimum potuiſſet aſcendere, nemo profectò ex tanto numero, vt mea fert opinio, fuiſſet, qui magnificentiſsimæ vrbis veſtræ laudandæ, & agendarum vobis gratiarum cauſa, non huc libenter aduolaſſet, vt præſenti quadam pietate memoriam, beneuolentiamq́, quam debet, vobis præſtaret, & veſtra in nos beneficia vobis faceret iucundiora. Sed quando id fieri minimè poteſt, faciundum putauit Ampliſsimus, atq; officioſiſsimus noſter Antiſtes, Reipublicæq́ veſtræ ſtudioſiſsimus, atq; obſeruantiſsimus; vt aliquem de ſua familia in hunc excelſum, & illuſtrem locum mitteret: non qui pro maximis veſtris in nos meritis uili munere defungeretur orationis, ſed potius grati noſtri animi in vos omnes, & Rempublicam veſtram totius ordinis Franciſcani nomine indicium aliquod, atq; argumentum afferret. Cum autem hoc difficillimum, ac grauiſsimum mihi munus ſorte obtigerit, vtinam quanta eſt veſtræ vrbis maieſtas, quantus eſt nobiliſsimorum virorum dignitas, & ſplen-

dor

dor, tanta mihi quoque in eſſet dicendi vbertas, & copia: ſperarem enim talem me hodierno die habiturum orationem, quæ vobis omnibus ſatisfaceret. Verum cùm videam, quàm ſit exiguum ingenium meum, quàm mediocris dicendi exercitatio, hîc verò nihil eſſe, niſi excelſum atq; eximium, ſiue in vos, Clariſſimi viri, oculos conuertam, ſiue religioſiſſimos hos Patres intuear: non poſſum non exalbeſcere, & tota mente, ac omnibus artubus conttemiſcere: cum præſertim ſuſcipere rem tantam quantam non modo facultate conſequi difficile eſſet, ſed etiam cogitatione complecti, vix exiſtimem eius eſſe, qui veretur reprehenſionem doctorum, atq; prudentũ. Quid enim eſt maius, quàm de illius vrbis, quæ nulli earum, quæ ſunt, quæque fuerunt quæúe poſt alijs erunt in annis, cedere debet, præſtantia, ac nobilitate dicere? Non enim pro illius laudibus communes mihi loci ſunt petendi, quibus paßim oratores vti conſueuerunt, vt illorum creſcant præconia, de quibus ipſi dicturi ſunt: ſed ex te ipſa, vrbs nobiliſsima, tua eſt mihi laus ducenda, tu vna tibi ſufficis ad gloriam, tu ita tuo ſplendore nites, vt potius cogitandum ſit, quæ ex refertiſsima laudum tuarum ſilua ſine ſcelere præteriri debeant, quàm opus ſit dicenti perquirere, quæ accurata dicendi ratione, aut ornata oratione exornari poſſint: non enim oratorijs fucis, ſed tuis tu coloribus pingenda es: quippe cùm ea exiſtas, inqua non adumbratum ſimulacrum, ſed tota nobilitatis effigies illuſtris

cernitur

cernitur, atq; perſpicua. De te tamen mei muneris obeun di gratia bona veſtra cum uenia aliqua primoribus labris guſtabo, & extremis (vt aiunt) digitis attingam. Sunt igitur, qui nobilitatem virtutibus acceptam referant, ſunt qui diuitijs, alij malunt nobilitatem eſſe gloriam, & ma iorum claritatem: ſed omnia hæc nobilitatis ſuo quodam iure poſtulare videtur, diuerſis tamen rationibus. Vir- tus quidem interior eſt nobilitati, diuitiæ verò inſtrumen tum ſunt, à quibus qui vacuus eſt, ac nudus, non poteſt egregia nobilitatis opera exercere. Gloria deniq;, ſiue cla ritas pulcherimus quidam fructus eſt, qui à nobilitate pro ficiſcitur, & quemadmodum vmbra corpus conſequitur, ita virtutem gloria, vt verum ſit illud.

„Gloria virtutis comes eſt, vt corporis vmbra.

Quæ omnia in hac vrbe ſita, & collocata eſſe, vel inna ta potius quotuſquiſq; eſt, qui non videat? nam ſi in Scipionis Naſicæ à Senatu optimi iudicati ſententia ſi- mus, qui crebris ſolebat vſurpare ſermonibus, cùm de vrbe aliqua ſibi agendum eſſet, mœnia ſpectanda, & mores multo etiam magis, ac virtutes perpendendas: quo rum quidem alterum oculos mouet, ac paſcit, ſi ordine, ſi modo, ſi ornatu, ſi pulchritudine, & recta ratio- ne conſtiterit: alterum verò magis delectat, cùm & virtus, & honeſtatis inſtitutio, & rationis diſciplina inerit: hanc Ciuitatem quocunq; nos oculis atq; animis conuertimus, nobilitate præſtantem, & rebus ampliſſi-

mis

mis, atq; honorificentiſsimis ornatam eſſe dicendum eſt: Legenti præter ea mihi, & memoria vetera, & antiqua vrbis veſtræ munimenta repetenti perbeata mihi ſemper fuiſſe videtur, vel quòd & honoribus, & rerũ geſtarum gloria floruit, vel quòd eum ſemper curſum tenuit, vt & in negocio ſine periculo, & in otio cum dignitate fuerit, vel quòd longo ſeculorum ordine ſeminarium quoddam habuit ſapientiſsimorum virorum, qui belli pacisq; gloria inſignes extiterunt. Itaq; Belloueſus ille vir clariſsimus ex Regia ſtirpe Gallorum, qui huius vrbis pulcherrima fundamenta iecit, quiq; circumpadanæ huius regionis Coloniarum fuit autor, quàm ingenuè quàm plena manu tollendus eſt in aſtra: qui non modo vrbem natura, & ſitu, & deſcriptione ædificiorum, & pulcritudine nobiliſsimam condidit, ſed etiam ſtirps, ac ſemẽ fuit, ex quo tot, tantiq; aurei rami procreati ſunt, qui vberrimos, ac ſuauiſsimos fructus tulerũt. Quæ grata memoria? quæ magnitudo obſeruantiæ tanto beneficio reſpondeat? Quæ vbertas ingenij ſatis laudare optimum maximúm que virum poſſet? vir regius regiam vrbem condidit, nobiliſsimus nobiliſsimam Ciuitatem fundauit. Et quanquam non ſum neſcius eſſe nonnullos, qui aliter ſentiunt, plus tamen apud me (licet quis rem tam veterem pro certo affirmet?) probatiſsimorum & lectiſsimorum ſcriptorum autoritas valet, qui à Gallis inſubribus duce Belloueſo conditam hanc vrbem, & à nomine re-

licti

licti ab eis Mediolani appellatam putant: cum præſertim ipſe etiam Ptolemaus Mediolanum oppidum in Gallia lugdunenſi inter ligerim, & ſequanam fluuios recenſeat. Hic igitur vir ſapientiſſimus diuino quodā numine afflatus, cū primū huius cœli ſalubritatem, & ſingularem temperiem, aerisq́ amœnitatem oculis, ac ratione perluſtrauit, optimamq́ etiam, ac fertilem regionem, & vbertate agrorum, & varietate fructuum, & magnitudine paſtionis, & multitudine earum rerum, quæ ad victum, cultumq́ pertinent, tum fontes, riuos, fluuios, & innumera cum artificioſas, tum naturales & ſaluberrimas quidem aquas, vt ſolū hoc toto anno ferè herbeſceret, arboresq́ frondeſcerent, florerent plantulæ, ferrentq́ ſuauiſſimos fructus, ſedem omnium rerum, ac fortunarū hîc collocauit eo conſilio, vt perpetuò hîc vitam tranquilliſſimam, ac feliciſſimam degeret, vrbemq́ hanc poſteris amplam, & magnificam relinqueret, atq; ad immortalitatem conſecraret. Iam inde ab eo tempore cæpit huius ciuitatis nomen longe, atq; latè vagari: nam poſtq̄ in vna mœnia conuenere Biturgi, Arverni, Senones, Edui, Arbarri, Carnuti, & Aulerici inter Celtas populi, quos ſecum Belloueſus duxerat, incredibile dictu eſt, quàm facilè coaluerint, quàm breui hæc vrbs moribus optimis, viris illuſtribus aucta ſit, quàm proſpera, ac pollens ſit facta. Etenim poſt Belloueſi obitum, cùm Segoueſus filius in eius locum ſuffectus eſſet, animi robore,

& ſcientiæ rei militaris, qua plurimum valebat, fretus unà cum ſuis ciuibus Galliam Ciſalpinam in ſuam ditionem, ac poteſtatem redegit, à cuius quidem belli gloria, et laude, à cuius perenni, conteſtataq; virtute eius filius Bruneſedus minimè degenerauit: propterea quod Brenno Sueuorum regi magno cũ exercitu in Italiam deſcendenti occurrit, copiasq; omnes eius deleuit, fugauitq; eodem loco, vbi erat pugnatum, victoriamq; glorioſam hæc vrbs eo tempore conſecuta eſt. Quæ & ſi paucis poſt menſibus cladem ab eodem Brenno accepit, qui firmiſſimum exercitum comparauerat, non tamen hoſtibus fortunæq; ſuccubuit, ſed eorum iniuria huius amplitudinem illuſtrauit: tantum enim in opibus, viribus, gloria progreſſum fecit, vt euolare, non excurrere videretur. Itaq; vt Polybius, Strabo, & Plutarcus aiunt, quòd ab ea nouæ aliæ propagarentur vrbes, Metropolis dicta eſt: Mediolanenſes enim domi militiæq; intenti hoſtibus obuiam ibant, patriam, parentes, liberos armis protegebant. Quamobrem legittimum imperiũ meritò ſibi parauerunt: eorum enim res geſtæ ſatis amplæ, magnificæq; fuerũt. Verum, vt eſt hominum ingenium, cùm maiorem gloriam, dignitatem imperium concupiſcerent, ſimulq; Romanorum potentiã pertimeſcerent, cum Viridomaro poſt primum bellum punicum contra Romanos ſocietatem inierunt, à quibus & ſi aliquando victoriam reportarunt, Marcus tamen Marcellus Viridomaro interfecto vrbem veſtram

ſubegit:

ſubegit: cui tantum abeſt, vt aliquam vim, iniuriamq; attulerint Romani, vt etiam muniuerint, adiuuerint, auxerint: Gn.n. Pōpeio magno conſule vrbis veſtræ Prætor Gabinius nobiliſſimus ciuis Romanus creatus eſt, qui huius vrbis tanta delectatione, beneuolentia, vel amore potius ductus eſt, vt præterquam quod iuuandi deſiderio ardens ſalutares liberalitate, & diligentia incredibiles vtilitates attulit, magnifica etiam ædificia conſtruxerit, & theatrum, & viridarium pulcherrimum, quò animi gratia vrbis principes proficiſcerentur: vt quemadmodum aues conditionis, & naturæ ſuæ argumentum conſtruendi nidi opificio præbent, ita in hac vrbe ampliſſima ædificia nihil niſi hominum præſtantiam indicarent. Id quod cum optimè omnium nouiſſet Gabinius Mediolanum ſecundam Romam appellare non dubitauit, tanta veſtræ vrbis incredibilis, ac propè diuina virtus, tanta extitit amplitudo. O rem miram Romanus ciuis veritate (credo) compulſus hanc vrbem propemodùm Romæ æquauit. Vt autem, quod ſenſerat immortalitati cōmendaret, marmore ſculpendum voluit: quod tacitus præterire nullomodo potui, hec autem eius verba ſunt.

,Dic homo, qui tranſis, dum portæ limina tangis
,Roma ſecunda vale, regni decus imperiale:
,Vrbs veneranda nimis, pleniſſima rebus opimis,
,Te metuunt gentes, & tibi flectunt colla potentes,
In bello Thebas, in ſenſu vincis Athenas.

Quamobrem minimè mirum debet cuiquam videri, cùm optimum quidq; per ſe expetatur, ac diligatur, & C. Cæſari, & Auguſto vrbem veſtram in oculis fuiſſe: quin multo etiam magis Deo Optimo Maximo, cuiuſquidem, audite, quæſo, viri Mediolanenſes, benignitatem, & clementiam in vos incredibilem, vt eſſetis ab omni parte beati, virum illum ſanctiſſimum Apoſtolum Barnabam ad vos miſit, Epiſcopumq; veſtrum inſtituit, vt Chriſtum verum Deum & dominum noſtrum, uerumq; ſeruatorem agnoſceretis, vt in viam rediretis, & vos ad bonam frugem reciperetis, cœlum deniq; vt adiretis, vbi æuo ſempiterno frueremini. O beneuolentiã inuſitatam, ò inauditam immortalis dei in hanc vrbem charitatem: hæc vera gloria veſtra, hæc perpetua laus eſt, quæ non Poetarum carminibus, non annalium monimentis, ſed prudentium iudicio expenditur. Per ea vero tempora vt ad ſumma fælicitatem veſtram cumulus accederet, nihiluè deſideraretur, quod homini fas eſſet optare: cum bonarum artium ſtudijs floruit: Vergilius .n. Maro philoſophicam hîc togam ſumpſit, tum à clariſſimis Imperatoribus culta eſt: nam & Nerua, & Traianus ita huius vrbis delectatione ducebantur, vt capitolium hic, ille verò nobiliſſimum palatium ædificandum curauerit. Quid Adrianum? quid Maximianum Herculeum cõmemorem? quibus nihil potius fuit, quàm vt Mediolani habitarent. Quid dicam de Conſtantino? quid de

Conſtantio

Conſtantio? quid de Valente? quid de Valentiniano? quiquidem non pluris vel vrbem Romam, uel Byzantiū, quàm Mediolanum fecerunt: vt enim volucres vtilitatis ſuæ, & leuandi laboris cauſa paſſim, ac liberè ſolutas opere volitare videmus, ita Imperatores hi defeſſi negotijs curisq́; publicis relaxandi animi gratia huc ſe conferebant vacui cura, atq; labore. Theodoſius vero maximus Imperator, qui & ſcientia rei militaris, & religione floruit, de quò Claudianus poeta ait.

,O nimium dilecte Deo tibi militat æther,
,Et coniurati veniunt ad claſſica venti.

Hic inquā relicto Byzantio, vrbe Roma, omnibus Imperij ſui regionibus in hanc ſe celeberrimam, & nobiliſſimā vrbem recepit, in hac luce vixit. Nonne hoc ad gloriam veſtram pertinere videtur? videre enim videor eo tempore famam de vrbe veſtra Indos peragrare, Caucaſum traſcendere, Gagenq́; tranare: videre videor omnibus in terris verſari, & habitare nominis veſtri gloriam, de vobis omnes gentes loqui: etenim Barbaræ illæ nationes, exteræ illæ gentes cùm inter ſe mútuum de Imperatore haberent ſermonem, quò profectus Imperator? Mediolanū: vbi terrarum commoratur? vbi conquieſcit? Mediolani. Quam potiſſimum vrbem illuſtrat? quam deniq́; liberalitate, & muneribus proſequitur? Mediolanum. O ter felicem, ac beatam vrbem: vobis, ciues optimi, Theodoſius clauum illum, quo Chriſti ſeruatoris noſtri manus

crucis

crucis ligno fuit affixa, dono dedit, vobis tria illa ſanctiſſima magorum corpora, qui Chriſto infanti precioſa munera obtulerunt. Quid hoc beneficio maius? quid hoc diuino munere preſtantius? quid ſublimius excogitari vnquam potuiſſet? hæc autem, & innumerabilia alia officia num propterea in hanc Ciuitatem contulit, quód opū veſtrarum, tectorum auro fulgentium, vermiculatorum emblamatum, ſoli vbertatis, hortorum amœnitatis, fructuum copiæ, collium apricorum, vagorum fluminum, qui bus ornata ſemper fuit hæc veſtra regio, delectatione, vel amore captus eſſet? minimè verò: ſed quòd veſtræ vrbis ciuium tanta bonitás, virtus, religio, tanta deniq; integritas, & præſtantia extitit, vt non poſſet eos non mirificè diligere, & quàm maximis officijs complecti, Ambroſium præſertim ſanctiſſimum ciuem veſtrum, ac paſtorem optimum, quemquidem hic vir tanta obſeruantia coluit, vt in eo colendo patriam ſibi conſtituerit ſantitatem, cui ſic fuit addictus & omnibus in rebus obſequens, vt ne veſtigium quidem, néue tranſuerſum vnguem tantus Imperator ab illius voluntate vnquam diſceſſerit. Nec me hercule iniuria: nam ſi tanta vis probitatis eſt, vt eam vel in eis, quos nunquam vidimus, vel quod maius eſt, in hoſte etiam diligamus, quid mirum ſi animus huius moueretur, cùm tantorum virorum præſtantiam, quibus cum vſu, & amicitia cōiunctus erat, et diui Ambroſij virtutem & bonitatem perſpiceret? cuius ſanctiſſi

mi

mi viri laudes ſilentio prætereundas eſſe duxi: propterea quòd eius nominis ſplendor animi mei aciem perſtringit, & mentis quaſi luminibus officit altitudo illius ſanctitatis, doctrinæ, & gloriæ, quis enim ſatis dignè tantum virum laudare vnquam poſſet? Tantum dicam illius in Chriſtianam religionem meritis nullam ætatem caliginem offundere, nulla tempora gloriam minuere, nullam obliuionem eius memoriam delere poſſe. O terram illam beatam, quæ virum hunc excepit, hanc ingratam, ſi eiecisset, miſeram ſi amiſiſſet. Hi duo igitur viri Ambroſius, & Theodoſius (Viri Mediolanenſes) vtrum vobis, maioribusq; veſtris plus dignitatis, gloriæ, ſplendoris in perpetuum, an vtilitatis, emolumenti, fructus attulerint, non facile dixerim. Quare meritò maiores veſtri, (vt nonnulli ſcriptores illuſtres ſcriptum reliquerunt) eorum mortem æquo animo ferre non poterant, Senatus lugebat, mærebat Equeſter ordo, tota ciuitas confecta ſenio erat, ſqualebant omnes Italiæ vrbes, affligebantur omnes boni, agri deniq; ipſi tam beneficos, tam ſalutares viros deſiderabant: quis enim non ingemuiſset? quis dolore non arſiſſet? quos immortales, ſi fieri potuiſſet, omnes exoptaſſent: cùm preſertim tanquam ex alta ſpecula futuram tempeſtatem proſpexiſſent, ac infinita propè mala, pericula, & calamitates, vt Tantalo ſaxum, ſibi impendere vidiſſent. Nam poſt Theodoſij obitum, ò duriſſima, atq; accerbiſſima tempora, nihil miſeræ, et pluſquam

dici

dici poſſit, Italiæ aliud obiectum eſt niſi crudelitas, niſi exciſio, inflammatio, euerſio, depulatio, vaſtatio, vt ſpiritu (vt ita dicam) dumtaxat viueret, re quidem infra omnes mortuos amandata eſſet: etenim Attila Hunnorum Rex Italiam hoſtili manu ingreſſus Aquileiam triennio obſedit, quam acriter oppugnatam tandem cepit, diripuit, & incendit, nec vlli hominum generi pepercit: tum Ticinum, vrbemq́ hanc veſtram, ac totam Galliam Ciſalpinam magnis incommodis affecit. Cùm tamen immortalis Deus vrbem hanc, cuius præſidijs tecta ſemper eſt, cuius numine ab omibus inſidijs aduerſariorum defenſa, reſpiceret, non multo poſt Diocletianum Mediolanenſem Italiæ regem, quem à Theodoro huius vrbis Archiepiſcopo corona ornandum curauit, qui multas victorias de Gallis Germanisq́ Italiam vaſtãdi cupidis adeptus eſt: eaq́ extollere iam caput, & aliquando recreata ſe erigere cœpit. Tum ab eodem Theodoro Maximiano inſigne Regium hîc fuit impoſitum: Tum Theodorico, qui ad auxilium perculſæ, ac proſtratæ Italiæ à Zenone Imperatore miſſus acceſſerat, ferrea hîc corona impoſita eſt, perinde quaſi qui in poteſtatem, ac ditionem ſuam Italiam, Mediolanumq́ redigere voluiſſet, ei ferreis armis eſſet vtendum. Tum Alaricus nepos à beato Datio vrbis veſtræ Archiepiſcopo: tum Ildebardus, tum Totila Gothorũ Rex eadem corona decoratus eſt. Quid Alboinum? quid Eutharim? quid Agiluphum, ac mul-

tos alios Longobardorum Reges recenſeam. Cur arbitramur hos potentiſſimos Reges in hac ampliſſima, atq; ornatiſſima Vrbe coronari voluiſſe? Num vt eam illuſtrarent? num vt ſuo ſplendore decorarent? vel autoritate cohoneſtarent? immo vero vt ipſi dignitate ornarentur, atq; honore augerentur à tam nobili tamq; præſtanti ciuitate: quamquidem mihi videtur præſtantiam omni tempore retinuiſſe: hic enim, & Ludouicus ſecundus Imperator diem ſuum obijt & Henricus primus Imperator è gente Bauara vir optimus, ac ſanctiſſimus ferream coronam accepit. Et licet in tot, tantisq; malis, & quaſi parietinis Italiæ non potuerit non multa incommoda ſubire (non enim poſſunt in vna regione multi affligi, vt non plures ſecum in eandem calamitatem trahant) tamen cum ſua ipſius fortitudine, robore, ac conſilio, tum vel maxime diuino auxilio munita, ac fulta ſumma cum gloria magnis periculis defuncta eſt: nam Corradus, qui in demortui Henrici locum fuerat ſuffectus, hanc vrbem obſeſſam, vt ei ſeruile iugum imponeret, tantum abeſt, vt ceperit veſtrorum ciuium virtute, & animorum magnitudine, & diui Ambroſij præſidio, cuius exemplar obuiam factum Imperatori mortem minitatus eſt, niſi à Mediolani obſidione diſceſſiſſet, vt etiam in Germaniam reuerti ſit coactus: O Auguſtam ciuitatem, quæ diuinitus ab improborum impetu defenſa es: in quaquidem vtinam peſtis aliquando non fuiſſet ne

ſaria, & malum incluſum penitus in venis, atq; viſceribus Reipublicæ, ſed ſcriptum in fronte vniuſcuiuſq; ciuis fuiſſet, quid ſentiret: non enim ſceleſtiſſimus ille Federicus Imperator, qui Barbaroſſa vocitatus eſt, furens audacia, ſcelus anhelans, peſtem Italiæ nepharie moliens, atq; huic vrbi ferrũ, flãmamq; minitans, vim, manus, vaſtitatem vobis intuliſſet, veſtræq; vrbi non plagam plane inſanabilem, ac mortiferam impoſuiſſet, atq; inflixiſſet: quæ, proh dolor, ita omnia Italiæ oppida, municipia, vrbes, vniuerſam deniq; Rempublicam Chriſtianam perculſit, vt nihil propemodum grauius, atq; acerbius poſt hominum memoriam vnquam tulerint, communemq; eam calamitatem exiſtimauerint. Verùm audite optimi viri, ſingularem in hanc vrbem pietatem, ne tantum ſemen vrbanitatis, nobilitatis, ac virtutis interiret, vicinæ, ac ſociæ vrbes Cremona, Placentia, Verona, Patauium, & complures aliæ ad Mediolanum reſtituendum, ac de integro muniendum cateruatim confluxerunt. O beneficentiam, & humanitatem egregiam: non enim vt gratiam exigerent, non vt beneficium fœnerarentur, non aliqua ſpe mercedis adductæ, ſed beneuolentia, vel amore potius in vos, vrbemq; veſtram incredibili ad auxilium acceſſerunt. Quæ res nihil vobis amabilius, nihil vrbe veſtra pulchrius, nihil formoſius fuiſſe indicauit: hæc enim fuerunt indicia ſolida, & expreſſa, hæc ſigna probitatis veſtræ, non fucata aliqua

ſpecie,

ſpecie, ſed inſignibus inuſta notis veritatis: quot enim quantæq́ vrbes quondam florentiſſimæ fuerunt, quæ poſtea proſtratæ, ac dirutæ nunquam fuerunt reſtitutæ. Equidem ſexcentas, quas ratione breuitatis prætereo, poſſem enumerare. Hæc autem veſtra nulla fermè interpoſita mora, nulla propemodum facta temporis intercapedine in priſtinum ſtatum, dignitatemq́ rediјt, palmæq́ naturam imitata eſt: vt enim ſi ſupra palmæ arboris lignum magna pondera imponas, ac tam grauiter vrgeas, oneresq́, vt magnitudo oneris ſuſtineri non queat, non deorſum palma cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur recuruaturq́: ita hæc fortiſſima ciuitas, & ſi multis calamitatibus preſſa eſt, paulo tamen poſt reſurgens tantas copias cũ ſocijs ciuitatibus coegit, quantæ ad defendendam ſuam ſalutem libertatemq́, & ad hoſtem oppugnandum confici poterant. Itaq; cum eodem Federico ab equitatu & peditatu firmo decertare, manumq́ conſerere non dubitauit: de quo quidem ſupplicium multis modis (vt memoriæ proditum eſt) ſumpſit: tum quòd eius exercitum deleuit, ac fugauit, & ad fœdus in eundum compulit: tùm quòd de Federico ſecundo illius nepote victoriam adeò glorioſam Ottone Mandello duce conſecuta eſt, vt in Apuliam fugauerit, vel potius eiecerit: Poſt cuius fœdiſſimum diſceſſum Mediolanenſes non ſolum in priſtinam ſe dignitatem vindicarunt; ſed ad illam antiquam virtutem, con-

enim aduerſus eos ſe comiter geſſerunt, quibus cum de imperio decertabant, Mediolanenſes verò aduerſus eos, qui patriæ, parentibus, aris, atq; focis, tectis Vrbis, Dei immortalis templis non ſolum impium bellum, ac nefarium parauerant, ſed cædem, incendia, aliaq; fœda, ac crudelia facinora fuerant minitati, ac moliti, quorum auus Federicus, Vrbem hanc extinguere, atq; funditus eradicare ſtuduerat. Quamobrem credo ego, quòd ad diuinam clementiam, ac benignitatem voluntate proximè acceſſit hæc Reſpublica, Deum optimum maximum vt aliquo eam beneficio afficeret, eo tempore libertate penitus donaſſe, veſtrumq; Imperium amplificare voluiſſe, nedum ea reſtituere, quæ in ueſtro antea dominatu erant. Nam poſt Martini Zurriani Vrbis Prætoris obitum, quemquidem virum præſtanti prudentia, & magna liberalitate fuiſſe legimus, in eius locum Philippus frater maximi animi homo ſucceſſit, qui Bergomum, Nouariam, & Laudum ſub imperium Mediolanenſis populi ſubiunxit, cui ſi longior vita contigiſſet, nullum non præclarum facinus feciſſet. Nepos verò eius Napus Vicleuanum, Palatiolum, ac nonnulla alia oppida addidit. Quid dicam de Matheo ex nobiliſſima Vicecomitum familia? in cuius poteſtate nobiliſſimæ Vrbes fuerunt Cremona, Bergomum, Placentia, Vercellæ, Alexandria? Quid de Luchino? qui Brixiam, Aequeam, Tartonam habuit? Galeatius autem primus Ticini dominum,

Ticinumq; ipſum cepit, & Cremam. Ioannes autem Archiepiſcopus Galeatij frater tum Bononiam, quæ vltro ſe dedidit, tum Genuam nobiliſſimas vrbes accepit. De Bernabouis autem rebus geſtis ſi agere vellem, vix vno die complecti poſſem. Sed ſilentio præterire nullo modo poſſum Ioannem Galeatium virum egregium, in quo quatuor illa, quæ in ſummo Imperatore ineſſe oportet, fuerunt Scientia rei militaris, virtus, autoritas, & felicitas, qui ita huius vrbis nomen in cœlum ſuſtulit, vt nulla vrbs, neque Italiæ, neq; Tranſalpinarum ab hinc mille annis huic veſtræ ſit comparanda, cuius Imperium ſic propagauit, vt nulla regio, nullus Rex, vel Imperator eſſet, qui & Mediolanum, & Ioannem Galeatium non admiraretur, ac ſuſpiceret: talis enim fuit, vt nulla res tanta eſſet, ac tam difficilis, quam ille non & conſilio regere, & virtute conficere poſſet. Huius ego laudes, & egregia facinora, quàm libenter quàm cupidè, ſi mihi dicendi vbertas, & explicandi locus eſſet, in aſtra tollerem, vt ei aliquam partem voluntatis mutuæ in patriam meam Lucinianum tribuerem: quod quidem Hetruriæ oppidum cùm in hoſtium manus arte magis, quàm viribus veniſſet, Galeatius ad hoſtium fautores legatos miſit, quibus bellum ſuo nomine indiceretur, niſi curaſſent, vt in priſtinam dignitatem Lucinianum reſtitueretur. Hanc igitur ob cauſam perpetuò & Mediolano, & Galeatio patria mea plurimum debebit, &

obſtricta

obſtricta erit memoria beneficij ſempiterna. Hic igitur vir clariſsimus ſumma religione & cæremonia ab Imperatore Venciſlao Dux creatus eſt, qui ſi diutius in vita manſiſſet, Rex vtiq; extitiſſet, atq; in altiſsimum locum hanc regiam vrbem adduxiſſet. Sed me Imprudentem, qui tantæ vrbis res cùm domi, tùm foris fortiter, ac ſapienter geſtas in tanta temporis anguſtia exprimere conor, quarumquidem faciliorem ingreſſum, quam exitum video. Nam ſi mihi propoſitum erit dicendo enumerare, qua virtute fuerit contra potentiſsimos hoſtes, quantum gloriæ conſecuta, quantis honoribus aucta, quot, quantisq; viris illuſtrata, ac decorata fuerit, nullum finem oratio noſtra eſset inuentura. Sed quoniam præclarè noui me non hiſtoriam texere, ſed orationem habere, ex infinita rerum ſilua aliquos floſculos carpendos, ac deliberandos exiſtimaui. Vt igitur ad veſtræ vrbis nobilitatem nihil poſſet accedere, nihilúe deſiderari, præterquam quod quamplurimis Illuſtribus, ac nobiliſsimis familijs omnium ſeculorum ætate floruit, floretq; memoria noſtra vt cum maximè, quæ in omni virtutum genere poſſent cum ipſis Romanis decertare: ex ea etiam tamquam ex equo Troiano innumeri principes exierunt, ornataq; eſt ſapientibus veluti Sideribus cœlum: Prodijt enim ex hac vrbe Alexander ſecundus Pontifex Maximus, qui ob humanitatem, doctrinam, ac religionem abſens Pontifex creatus eſt. Tum Vrbanus tertius ex nobiliſsime Cri

belliorum

belliorum Familia, qui ut optimus Pontifex cùm omnia ſumma feciſſet, ut inter Chriſtianos principes pacem conciliaret; cùmq; ui captam Hieroſolimam à Saladino Saracenorum Rege audiſſet, Venetias proficiſcens comparandæ claſis gratia animi dolore, quem ex Chriſtianorum calamitate acceperat, ex hac uita migrauit: Celeſtinus etiã Caſtilionius Mediolanenſis ciuis extitit: hic decimo octauo die Pontificatus obijt magno ſui deſiderio relicto: ſperabant enim homines (ut literis mãdatum eſt) ſe eius Pontificatu felices futuros. Nunc autem Chriſtiana religio Pio IIII. Pontifice Maximo Mediolanenſi ciue fruitur, quem ei de cælo diuinitus delatum prædicat: in his enim miſeris, ac perditis temporibus nihil aliud agit, nihil curat; niſi ut Chriſtiana Reſpublica ſalua, liberaq; ſit, nullum locum prætermittit monendi, agendi, prouidendi: hoc deniq; animo eſt, ut ſi in hoc diuino magiſtratu uita ei ponenda eſſet, præclare ſecum actum putaret. Tum non ne ciues ueſtri extiterunt Didius Iulianus, & Maximianus herculeus Imperatores? Nonne etiam quamplurimi Cardinales omni uirtutum genere Præſtantes? ex quibus quis ſatis digne laudare unquam poterit Iacobi Simonetæ, Ioannis Moroni, Borromæi, ac Io. Antonij Serbelloni uirtutem, & probitatem? quis non quatuor ætatis noſtræ lumina appellabit? Longũ eſſet Archiepiſcopos, Epiſcopos, Duces, tum ex Vicecomitum familia, tum etiam ex nobiliſſima Sfortio-

rum ſtirpe, alijsq́ familijs quorum egregia facta, & dicta optimorum ſcriptorum monimentis, quæ vos non fugiunt, cōmendata ſunt. Dicam tamen, quod piè tacere nō poſſum doctiſsimis viris, & optimarum artium gloria cumulatis hanc vrbem omni tempore viguiſſe: atq; ex innumeris, ac propè infinitis duos tantum honoris gratia nominabo, nobilem ſilicet, & antiquum illum Poetam Cæcilium, & noſtra memoria Andream Alciatum doctiſsimum virum, qui in iure ciuili nulla controuerſia familiam ducebat, cuius lucubrationes in ſtudioſorum manibus aſsiduè habentur. Quot, quātisq́ præterea Iureconſultis integerrimis, acutiſſimis Philoſophis, prudentiſsimis Medicis, Aſtronomis, Poetis, Oratoribus, Coſmographis, præſtantiſsimisq́ Theologis floruit, floretq́ Mediolanum, quoſquidem ſi enumerare vellem, dies, vox, latera deficerent. O nobilem igitur, ac generoſam ſtirpem, & tanquam in vnam arborem plura genera, ſic in hanc vrbem inſitam, atq; illuminatam ſapientiam. O nomen, ac dignitatem Reipublicæ Mediolanenſis. O ciuium ſic latè longèq́ diffuſam laudem. O nationes, vrbes, populi, Reges Tetrarchæ Tiranni teſtes mediolanenſium ciuium non ſolum virtutum in bello, ſed etiam in pace: Vos deniq;, mutæ regiones, appello, vos maria, portus, litoraq́: quæ eſt enim ora, quæ ſedes, qui locus, in quo non extent ciuium Mediolanenſium tum prudentiæ, ac fortitudinis, tum animi & conſilij, tum

doctrinæ, tum deniq; religionis, ac munificentiæ impreſſa veſtigia? quæ duo extrema religio ſcilicet, & munificentia cùm inſita à natura Mediolanenſibus propè ſint, fieri nunquam potuit, vt ex animo cuiuſq; veſtrum diuellerentur. Etenim religionem illam patriam, atq; auitam animis veſtris imbitam, ac cærimonias omnes ſanctiſsimas tanta veneratione ſemper coluit hæc ciuitas, vt nihil religioſius ea fieri vnquam potuerit. Teſtes ſunt tot magnifica Templa, tot Religioſorum, ac ſacrarum virginum cœnobia; Eccleſia deniq; ipſa orthodoxa, in qua nequid nouaretur, né ve ipſius religionis vlla in re fieret commutatio, tanto ſtudio curauit, vt in minimis etiam diligentiſsima fuerit. Quoties (Auditores religioſiſſimi) qui in peruerſa ſunt hæreſi, repentè tanquam ſerpentes è latibulis oculis eminentibus, inflato collo, tumidis ceruicibus in Italiam ſe contuliſſet? quoties Romam? quoties Italiæ vrbes, et Oppida vaſtaſſent? quoties domos noſtras vel diripiendas, vel inflammandas reliquiſſemus? niſi Mediolanum tanquam murus aheneus tanquam propugnaculum validiſsimum hoſtibus oppoſitum, atq; obiectum fuiſſet. Legi ego amplius ſexcentis in locis Barbaras illas nationes ſingulari immanitate, & crudelitate præditas, vt omne odium incluſum nefarijs eorum ſenſibus in Italiam profunderent, in hanc vrbem impetum, atq; impreſsionem feciſſe, à qua aut profligatæ, & penitus fuſæ fuerunt, aut ſummo cum earum dedecore ex

Italia

Italia eiectæ: quæ ſi ad ea, quæ mentibus conſceleratis, ac nefarijs concupiebant, aſpiraſſent, in cinere domum noſtrarum, & ſanguine hominum exultaſſent, ac triumphaſſent. Quare ſi pietatem veſtram, ac religionem in Deum, ſi beneficia in Romanam Eccleſiam, ſi in Italiam merita vna oratione, vel vno die complecti voluero, nihil amplius agam, quam ſi vnius riuuli anguſtijs vniuerſum oceanum reſtringere tentauero. Cùm autem hæc ciuitas affluens, opulenta, & omni copiarum genere abundans ita ſemper extiterit, vt multi fuerint, ſintq́ noſtra memoria, qui ſuis fructibus exercitum alere poſſent: nunquam tamen magis diues, quàm liberalis fuit: etenim Mediolanenſium ciuium animi non ad auaritiam, quæ omnia iura diuina, atq; humana peruertit ſpectauit, ſed ad gratificandi facultatem, ad munificentiã ac liberalitatem: de qua ſi mihi dicendum eſſet, difficilius eſſet exitum, quàm principium inuenire: ea enim tam inſignis ſemper fuit, tam ſingularis, vt nulla ferè ſit gens tam Barbara, tam agreſtis, nullum hominum genus, quod non dixerim mediocres, ſed vberrimos liberalitatis veſtræ fructus non perceperit non modo illius, quæ moralis, & politica eſt, ſed eius etiam quæ propria eſt chriſtianorum, quæ eleemoſina dicitur quæ Deo immortali gratos homines facit: huius quidem vos teſtes eſtis pupilli, vos pauperes, & inopes, vos ſacræ Virgines, vos ſacerdotes omnes, quibus indigentibus,

dici poſsit, Italiæ aliud obiectum eſt niſi crudelitas, niſi excisio, inflammatio, euerſio, depulatio, vaſtatio, vt ſpiritu (vt ita dicam) dumtaxat viueret, re quidem infra omnes mortuos amandata eſſet: etenim Attila Hunnorum Rex Italiam hoſtili manu ingreſſus Aquileiam triennio obſedit, quam acriter oppugnatam tandem cepit, diripuit, & incendit, nec vlli hominum generi pepercit: tum Ticinum, vrbemq; hanc veſtram, ac totam Galliam Ciſalpinam magnis incommodis affecit. Cùm tamen immortalis Deus vrbem hanc, cuius præſidijs tecta ſemper eſt, cuius numine ab omibus inſidijs aduerſariorum defenſa, reſpiceret, non multo poſt Diocletianum Mediolanenſem Italiæ regem, quem à Theodoro huius vrbis Archiepiſcopo corona ornandum curauit, qui multas victorias de Gallis Germanisq; Italiam vaſtãdi cupidis adeptus eſt: eaq; extollere iam caput, & aliquando recreata ſe erigere cæpit. Tum ab eodem Theodoro Maximiano inſigne Regium hîc fuit impoſitum: Tum Theodorico, qui ad auxilium perculſæ, ac proſtratæ Italiæ à Zenone Imperatore miſſus acceſſerat, ferrea hîc corona impoſita eſt, perinde quaſi qui in poteſtatem, ac ditionem ſuam Italiam, Mediolanumq; redigere voluiſſet, ei ferreis armis eſſet vtendum. Tum Alaricus nepos à beato Datio vrbis veſtræ Archiepiſcopo: tum Ildebardus, tum Totila Gothorũ Rex eadem corona decoratus eſt. Quid Alboinum? quid Eutharim? quid Agiluphum, ac mul-

tos alios Longobardorum Reges recenſeam. Cur arbitramur hos potentiſſimos Reges in hac ampliſſima, atq; ornatiſſima Vrbe coronari voluiſſe? Num vt eam illuſtrarent? num vt ſuo ſplendore decorarent? vel autoritate cohoneſtarent? immo vero vt ipſi dignitate ornarentur, atq; honore augerentur à tam nobili tamq; præſtanti ciuitate: quamquidem mihi videtur præſtantiam omni tempore retinuiſſe: hîc enim, & Ludouicus ſecundus Imperator diem ſuum obijt & Henricus primus Imperator è gente Bauara vir optimus, ac ſanctiſſimus ferream coronam accepit. Et licet in tot, tantisq; malis, & quaſi parietinis Italiæ non potuerit non multa incommoda ſubire (non enim poſſunt in vna regione multi affligi, vt non plures ſecum in eandem calamitatem trahant) tamen cum ſua ipſius fortitudine, robore, ac conſilio, tum vel maxime diuino auxilio munita, ac fulta ſumma cum gloria magnis periculis defuncta eſt: nam Corradus, qui in demortui Henrici locum fuerat ſuffectus, hanc vrbem obſeſſam, vt ei ſeruile iugum imponeret, tantum abeſt, vt ceperit veſtrorum ciuium virtute, & animorum magnitudine, & diui Ambroſij præſidio, cuius exemplar obuiam factum Imperatori mortem minitatus eſt, niſi à Mediolani obſidione diſceſſiſſet, vt etiam in Germaniam reuerti ſit coactus: O Auguſtam ciuitatem, quæ diuinitus ab improborum impetu defenſa es: in quaquidem vtinam peſtis aliquando non fuiſſet ne

faria, & malum incluſum penitus in venis, atq; viſceribus Reipublicæ, ſed ſcriptum in fronte vniuſcuiusq; ciuis fuiſſet, quid ſentiret: non enim ſceleſtiſsimus ille Federicus Imperator, qui Barbaroſſa vocitatus eſt, furens audacia, ſcelus anhelans, peſtem Italiæ nephariè moliens, atq; huic vrbi ferrũ, flãmamq; minitans, vim, manus, vaſtitatem vobis intuliſſet, veſtræq; vrbi non plagam planè inſanabilem, ac mortiferam impoſuiſſet, atq; inflixiſset: quæ, proh dolor, ita omnia Italiæ oppida, municipia, vrbes, vniuerſam deniq; Rempublicam Chriſtianam perculſit, vt nihil propemodum grauius, atq; acerbius poſt hominum memoriam vnquam tulerint, ccmmunemq; eam calamitatem exiſtimauerint. Verùm audite optimi viri, ſingularem in hanc vrbem pietatem, ne tantum ſemen vrbanitatis, nobilitatis, ac virtutis interiret, vicinæ, ac ſociæ vrbes Cremona, Placentia, Verona, Patauium, & complures aliæ ad Mediolanum reſtituendum, ac de integro muniendum cateruatim confluxerunt. O beneficentiam, & humanitatem egregiam: non enim vt gratiam exigerent, non vt beneficium fænerarentur, non aliqua ſpe mercedis adductæ, ſed beneuolentia, vel amore potius in vos, vrbemq; veſtram incredibili ad auxilium acceſſerunt. Quæ res nihil vobis amabilius, nihil vrbe veſtra pulchrius, nihil formoſius fuiſſe indicauit: hæc enim fuerunt indicia ſolida, & expreſſa, hæc ſigna probitatis veſtræ, non fucata aliqua

ſpecie,

ſpecie, ſed inſignibus inuſta notis veritatis; quot enim quantæq; vrbes quondam florentiſsimæ fuerunt, quæ poſtea proſtratæ, ac dirutæ nunquam fuerunt reſtitutæ. Equidem ſexcentas, quas ratione breuitatis prætereo, poſſem enumerare. Hæc autem veſtra nulla fermè inter poſita mora, nulla propemodum facta temporis intercapedine in priſtinum ſtatum, dignitatemq; redijt, palmæq; naturam imitata eſt: vt enim ſi ſupra palmæ arboris lignum magna pondera imponas, ac tam grauiter vrgeas, oneresq;, vt magnitudo oneris ſuſtineri non queat, non deorſum palma cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur recuruaturq;: ita hæc fortiſsima ciuitas, & ſi multis calamitatibus preſſa eſt, paulo tamen poſt reſurgens tantas copias cũ ſocijs ciuitatibus coegit, quantæ ad defendendam ſuam ſalutem libertatemq;, & ad hoſtem oppugnandum confici poterant. Itaq; cum eodem Federico ab equitatu & peditatu firmo decertare, manumq; conſerere non dubitauit: de quo quidem ſupplicium multis modis (vt memoriæ proditum eſt) ſumpſit: tum quòd eius exercitum deleuit, ac fugauit, & ad fœdus in eundum compulit: tùm quòd de Federico ſecundo illius nepote victoriam adeò glorioſam Ottone Mandello duce conſecuta eſt, vt in Apuliam fugauerit, vel potius eiecerit: Poſt cuius fœdiſsimum diſceſſum Mediolanenſes non ſolum in priſtinam ſe dignitatem vindicarunt, ſed ad illam antiquam virtutem, con-

enim aduerſus eos ſe comiter geſſerunt, quibus cum de imperio decertabant, Mediolanenſes verò aduerſus eos, qui patriæ, parentibus, aris, atq; focis, tectis Vrbis, Dei immortalis templis non ſolum impium bellum, ac nefarium parauerant, ſed cædem, incendia, aliaq; fœda, ac crudelia facinora fuerant minitati, ac moliti, quorum auus Federicus, Vrbem hanc extinguere, atq; funditus eradicare ſtuduerat. Quamobrem credo ego, quod ad diuinam clementiam, ac benignitatem voluntate proximè acceſſit hæc Reſpublica, Deum optimum maximum vt aliquo eam beneficio afficeret, eo tempore libertate penitus donaſſe, veſtrumq; Imperium amplificare voluiſſe, nedum ea reſtituere, quæ in ueſtro antea dominatu erant. Nam poſt Martini Zurriani Vrbis Prætoris obitum, quemquidem virum præſtanti prudentia, & magna liberalitate fuiſſe legimus, in eius locum Philippus frater maximi animi homo ſucceſſit, qui Bergomum, Nouariam, & Laudum ſub imperium Mediolanenſis populi ſubiunxit, cui ſi longior vita contigiſſet, nullum non præclarum facinus feciſſet. Nepos verò eius Napus Vicleuanum, Palatiolum, ac nonnulla alia oppida addidit. Quid dicam de Matheo ex nobiliſſima Vicecomitum familia? in cuius poteſtate nobiliſſimæ Vrbes fuerunt Cremona, Bergomum, Placentia, Vercellæ, Alexandria? Quid de Luchino? qui Brixiam, Aequeam, Tartonam habuit? Galeatius autem primus Ticini dominum,

Ticinum

Ticinumq; ipſum cepit, & Cremam. Ioannes autem Archiepiſcopus Galeatij frater tum Bononiam, quæ vltro ſe dedidit, tum Genuam nobiliſſimas vrbes accepit. De Bernabouis autem rebus geſtis ſi agere vellem, vix vno die complecti poſſem. Sed ſilentio præterire nullo modo poſſum Ioannem Galeatium virum egregium, in quo quatuor illa, quæ in ſummo Imperatore ineſſe oportet, fuerunt Scientia rei militaris, virtus, autoritas, & felicitas, qui ita huius vrbis nomen in cœlum ſuſtulit, vt nulla vrbs, neque Italiæ, neq; Tranſalpinarum ab hinc mille annis huic veſtræ ſit comparanda, cuius Imperium ſic propagauit, vt nulla regio, nullus Rex, vel Imperator eſſet, qui & Mediolanum, & Ioannem Galeatium non admiraretur, ac ſuſpiceret: talis enim fuit, vt nulla res tanta eſſet, ac tam difficilis, quam ille non & conſilio regere, & virtute conficere poſſet. Huius ego laudes, & egregia facinora, quàm libenter quàm cupidè, ſi mihi dicendi vbertas, & explicandi locus eſſet, in aſtra tollerem, vt ei aliquam partem voluntatis mutuæ in patriam meam Lucinianum tribuerem: quod quidem Hetruriæ oppidum cùm in hoſtium manus arte magis, quàm viribus veniſſet, Galeatius ad hoſtium fautores legatos miſit, quibus bellum ſuo nomine indiceretur, niſi curaſſent, vt in priſtinam dignitatem Lucinianum reſtitueretur. Hanc igitur ob cauſam perpetuò & Mediolano, & Galeatio patria mea plurimum debebit, &

obſtricta

obſtricta erit memoria beneficij ſempiterna. Hic igitur vir clariſſimus ſumma religione & cæremonia ab Imperatore Vencislao Dux creatus eſt, qui ſi diutius in vita manſiſſet, Rex vtiq; extitiſſet, atq; in altiſſimum locum hanc regiam vrbem adduxiſſet. Sed me Imprudentem, qui tantæ vrbis res cùm domi, tùm foris fortiter, ac ſapienter geſtas in tanta temporis anguſtia exprimere conor, quarumquidem faciliorem ingreſſum, quam exitum video. Nam ſi mihi propoſitum erit dicendo enumerare, qua virtute fuerit contra potentiſſimos hoſtes, quantum gloriæ conſecuta, quantis honoribus aucta, quot, quantiſq; viris illuſtrata, ac decoratá fuerit, nullum finem oratio noſtra eſset inuentura. Sed quoniam præclarè noui me non hiſtoriam texere, ſed orationem habere, ex infinita rerum ſilua aliquos floſculos carpendos, ac deliberandos exiſtimaui. Vt igitur ad veſtræ vrbis nobilitatem nihil poſſet accedere, nihilúe deſiderari, præterquam quod quamplurimis Illuſtribus, ac nobiliſſimis familijs omnium ſeculorum ætate floruit, floretq; memoria noſtra vt cum maximè, quæ in omni virtutum genere poſſent cum ipſis Romanis decertare: ex ea etiam tamquam ex equo Troiano innumeri principes exierunt, ornataq; eſt ſapientibus veluti Sideribus cælum: Prodijt enim ex hac vrbe Alexander ſecundus Pontifex Maximus, qui ob humanitatem, doctrinam, ac religionem abſens Pontifex creatus eſt. Tum Vrbanus tertius ex nobiliſſime Cri

belliorum

belliorum Familia, qui vt optimus Pontifex cùm omnia ſumma feciſſet, vt inter Chriſtianos principes pacem conciliaret; cùmq; vi captam Hieroſolimam à Saladino Saracenorum Rege audiſſet, Venetias proficiſcens comparandæ claſsis gratia animi dolore, quem ex Chriſtianorum calamitate acceperat, ex hac vita migrauit: Celeſtinus etiã Caſtilionius Mediolanenſis ciuis extitit: hic decimo octauo die Pontificatus obijt magno ſui deſiderio relicto: ſperabant enim homines (vt literis mãdatum eſt) ſe eius Pontificatu felices futuros. Nunc autem Chriſtiana religio Pio IIII. Pontifice Maximo Mediolanenſi ciue fruitur, quem ei de cælo diuinitus delatum prædicat: in his enim miſeris, ac perditis temporibus nihil aliud agit, nihil curat, niſi vt Chriſtiana Reſpublica ſalua, liberaq; ſit, nullum locum prætermittit monendi, agendi, prouidendi: hoc deniq; animo eſt, vt ſi in hoc diuino magiſtratu vita ei ponenda eſſet, præclarè ſecum actum putaret. Tum non ne ciues veſtri extiterunt Didius Iulianus; & Maximianus herculeus Imperatores? Nonne etiam quamplurimi Cardinales omni virtutum genere Præſtantes? ex quibus quis ſatis dignè laudare vnquam poterit Iacobi Simonetæ, Ioannis Moroni, Borromæi, ac Io. Antonij Serbelloni virtutem, & probitatem? quis non quatuor ætatis noſtræ lumina appellabit? Longũ eſſet Archiepiſcopos, Epiſcopos, Duces, tum ex Vicecomitum familia, tum etiam ex nobiliſſima Sfortiorum

rum

rum ſtirpe, alijſq́; familijs quorum egregia facta, & dicta optimorum ſcriptorum monimentis, quæ vos non fugiunt, cõmendata ſunt. Dicam tamen, quod piè tacere nõ poſſum doctiſſimis viris, & optimarum artium gloria cumulatis hanc vrbem omni tempore viguiſſe: atq; ex innumeris, ac propè infinitis duos tantum honoris gratia nominabo, nobilem ſilicet, & antiquum illum Poetam Cæcilium, & noſtra memoria Andream Alciatum doctiſſimum virum, qui in iure ciuili nulla controuerſia familiam ducebat, cuius lucubrationes in ſtudioſorum manibus aſſiduè habentur. Quot, quãtiſq́; præterea Iureconſultis integerrimis, acutiſſimis Philoſophis, prudentiſſimis Medicis, Aſtronomis, Poetis, Oratoribus, Coſmographis, præſtantiſſimiſq́; Theologis floruit, floretq́; Mediolanum, quoſquidem ſi enumerare vellem, dies, vox, latera deficerent. O nobilem igitur, ac generoſam ſtirpem, & tanquam in vnam arborem plura genera, ſic in hanc vrbem inſitam, atq; illuminatam ſapientiam. O nomen, ac dignitatem Reipublicæ Mediolanenſis. O ciuium ſic latè longèq́; diffuſam laudem. O nationes, vrbes, populi, Reges Tetrarchæ Tiranni teſtes mediolanenſium ciuium non ſolum virtutum in bello, ſed etiam in pace: Vos deniq; , mutæ regiones, appello, vos maria, portus, litoraq́: quæ eſt enim ora, quæ ſedes, qui locus, in quo non extent ciuium Mediolanenſium tum prudentiæ, ac fortitudinis, tum animi & conſilij, tum

Italia eiectæ: quæ ſi ad ea, quæ mentibus conſceleratis, ac nefarijs concupiebant, aſpiraſſent, in cinere domum noſtrarum, & ſanguine hominum exultaſſent, ac triumphaſſent. Quare ſi pietatem veſtram, ac religionem in Deum, ſi beneficia in Romanam Eccleſiam, ſi in Italiam merita vna oratione, vel vno die complecti voluero, nihil amplius agam, quam ſi vnius riuuli anguſtijs vniuerſum oceanum reſtringere tentauero. Cùm autem hæc ciuitas affluens, opulenta, & omni copiarum genere abundans ita ſemper extiterit, vt multi fuerint, ſintq́; noſtra memoria, qui ſuis fructibus exercitum alere poſſent: nunquam tamen magis diues, quàm liberalis fuit: etenim Mediolanenſium ciuium animi non ad auaritiam, quæ omnia iura diuina, atq; humana peruertit ſpectauit, ſed ad gratificandi facultatem, ad munificentiā ac liberalitatem: de qua ſi mihi dicendum eſſet, difficilius eſſet exitum, quàm principium inuenire: ea enim tam inſignis ſemper fuit, tam ſingularis, vt nulla ferè ſit gens tam Barbara, tam agreſtis, nullum hominum genus, quod non dixerim mediocres, ſed vberrimos liberalitatis veſtræ fructus non perceperit non modo illius, quæ moralis, & politica eſt, ſed eius etiam quæ propria eſt chriſtianorum, quæ eleemoſina dicitur quæ Deo immortali gratos homines facit: huius quidem vos teſtes eſtis pupilli, vos pauperes, & inopes, vos ſacræ Virgines, vos ſacerdotes omnes, quibus indigentibus,